263615 - Batılı Ülkelerde Mübah Ve Haram İşlerin Kriteri

Soru

Almanya'da yaşıyorum, hangi işin mübah hangisinin haram olduğunu nasıl ayırt edebilirim? Zira işlerin çoğu haram veya şüphelidir. Arkadaşım bir lokantaya bağlı bir ekmek fırınında çalışır. Her ne kadar bölümünde domuz eti olmasa da diğer bölümlerde domuz etli ürün üretiliyor, bu arkadaşın eşi sigorta şirketinde çalışır. Bu arkadaşın bana verdiği yemeği yiyebilir miyim? Bana verdiği hediyeleri kabul edebilir miyim?

Detaylı cevap

Birincisi:

Mübah işin kriteri:

Mübah bir alanda olması ve haram işlere yardım olmaması gerekir.

Böylece mübah alışveriş/kiralama işleri; gıda, ilaç ve cihazların ticareti, eğitim mesleği, tıp, mühendislik, elektrik, marangozluk, sanayi ve sayılamıyacak kadar iş mübah kapsamına girer.

Haram işler ise; Faiz bankalarında çalışmak, ticari sigorta firmalarında çalışmak, içki taşımak, domuz yetiştirmek, faizi yazmak, kumar salonlarını kurmak, haram alanlarda kullanılacağından emin olunan bir şeyi satmak (Örnek: Yolkesici için silah satmak vb.) haram işleyecek birisine direkt veya dolaylı yönden yardım etmek.

Dolaylı yardım şayet günah işlemesi amacıyla yapılmamışsa, haram olmaz. Örnek: Mübah olan bir yemeği kafir, faiz yiyen veya kumarbaz birine satmak. Bu kişiler verdiğiniz yemekle beslenir/güçlenir dolayısıyla günah işler, denilmez. Şayet dolaylı yardım haram olursa mübah işler çok sınırlı olurdu.

Şüphesiz sahabeler Yahudilerle ticaret yaparlardı ve onların bu ticaretle faydalanmalarını söz konusu etmezlerdi. Sonuç olarak bir iş, aslında mübah olup direkt harama bir yardım söz konusu değilse caizdir. Bu konuda söyleyeceğimiz mübah veya haram olması kriteri budur.

Bunun üzerine şayet bir fırında mübah ekmek üretiliyor, bunun yanında içki içeren ekmek üretildiğini var sayalım. İşçi ise sadece mübah ekmeği üretiyorsa, harama herhangi bir şekilde yardım etmiyorsa ve bu işe çok ihtiyacı varsa çalışması caizdir. Ancak daha iyi bir iş araması gerekir. Çünkü haramı görürse onu inkâr etmesi gerekir. Bunu her zaman yapamayabilir. Bu nedenle bu yeri terk etmesi gerekir. Yüce Allah şöyle dedi: "Oysa Allah size Kitap'ta (Kur'an'da): "Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi hâlde siz de onlar gibi olursunuz." diye hüküm indirmiştir. Şüphesiz Allah, münafıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır." (Nisa 40)

El Cassas, Ahkam el Kur'an 2/407'de şöyle dedi: Bu ayet, kötülük yapan kişinin yaptığına karşı çıkılmasının vacip olduğuna dair delildir. Şayet kötülüğü değiştirme imkânı yoksa bundan nefret ettiğini göstermesi ve durum farklı bir duruma değişinceye kadar o ortamda bulunmaması gerekir.

Şeyh b. Useymin'e şöyle soruldu: Hile, faiz, aldatma gibi meşru olmayan işleri yapan kuyumcularda çalışmanın hükmü nedir?

Cevap:

Faiz ve aldatma gibi haram işleri yapan kişilerin yanında çalışmak haramdır. Yüce Allah şöyle dedi: "Günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın." (Maide 2)

"Oysa Allah size Kitap'ta (Kur'an'da) "Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi hâlde siz de onlar gibi olursunuz" diye hüküm indirmiştir. Şüphesiz Allah, münafıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır." (Nisa 40)

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi:

Her kim bir kötülüğü görürse onu eliyle değiştirsin, gücü yetmezse dili ile değiştirilmesini sağlasın, buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin." Şayet böyle bir yerde çalışan eliyle, diliyle ve kalbiyle karşı gelmezse günah işlemiş olur. (Fıkh ve Fetava el Buyu' s. 392)

Bu bağlamda arkadaşın haram bir şeyi görmeyecek şekilde başka bir iş araması gerekir. Bununla birlikte domuz etine yaklaşmıyor ve bu konuda herhangi bir yardımı dokunmuyorsa aldığı maaş helaldir. Çünkü mübah fırıncılık karşılığında alıyor. Ancak haram bir şeyi inkâr etmediği için günaha girer, bu da onun başka bir iş aramasını gerektirir. Sonuç olarak arkadaşının size takdim ettiği yemeği yiyebilir verdiği hediyeyi kabul edebilirsiniz.

İkincisi:

Ticari sigorta alanında faaliyet gösteren firmalarda çalışmak haramdır. Çünkü ticari sigorta; faiz ve kumar üzerine kuruludur. Bu konu (130761) nolu soruların cevaplarında açıklanmıştır.

Ancak haram kazanç, sadece kazanan kişiye haram olur. Hediye ve nafaka gibi mübah olan herhangi bir şekilde o kişiden elde edilirse haram olmaz.

Böylece haram olan sigortacılıkta çalışan bir kimsenin malından bir şey kabul edersen veya takdim ettiği yemeği yersen sakıncası yoktur.

Üçüncüsü:

Helal rızık kapıları çoktur. Ancak biraz araştırma ve çaba göstermek gerekir. Her kim Allah'tan sakınırsa Allah ona yardım eder. Zira yüce Allah şöyle demiştir: "Kim Allah'tan sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu gösterir. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur." (Talak 2-3)

Haram ve kötülük içermeyen Mübah iş bulmak için elinden gelen çabayı göster. Bu durumda takva sahibi olmak çok güzel davranıştır. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurdu: "… Her kim bu şüphelerden korunursa dîni ve ırzı için beraat almıştır. Her kim bu şüphelere düşerse harama düşmüştür. Zira korunan bir yerin etrafında hayvan otlatan çobanın hayvanlarını oraya kaçırmasının yakın olduğu gibidir." (Buhari 52, Muslim 1599)

Başka bir hadiste: Seni şüpheye düşüren şeyleri bırak ve seni şüpheye düşürmeyen şeyleri yap." (Tirmizi 2518, Nesai 5711, Tirmizi bu hadis hasen sahihtir, Elbani sahihtir demiştir.)

En iyisini Allah bilisr.